

DE TRAM

Katholiek Werkmansblad van Sint-Truiden

VERSCHIJNENDE DES ZATERDAGS 'S AVONDS

ABONNEMENTSPRIJS: 2,50 fr. per jaar; 1,50 per half jaar, voorop betaalbaar.
Men Schrijft in bij den Eigenaar-Uitgever JOS. LEENEN, Hamelstraat, 13, Sint-Truiden en op de postkantoren.

Artikels en mededeelingen vrachtvrij te zenden, vóór Woensdag avond, aan de Redactie van De Tram, Hamelstraat, 13, te Sint-Truiden.
Aankondigingen worden aanvaard tot Vrijdags 's av.

AANKONDIGINGEN: 15 c. den drukregel. RECLAMEN: 25 c. Lange of dikwijls te herhalenannoncen, per accoord. Affiches, enz., gedrukt bij den uitgever dezes blads, worden kosteloos als annonce ingelascht.

Een woord van Victor Hugo.

Wij herhalen wat een der geleerdste en ijverigste medewerkers van *De Tram*, op deze plaats, in meer dan een zijner voortreffelijke artikels heeft aangetoond: De godsdienst zal de hedendaagsche maatschappij uit haren hachelijken toestand redden, of zij zal niet gered worden. Neen, stoffelijke middelen, hoe prijsbaar en noodzakelijk zij ook wezen mogen, zijn alleen niet bij machte het sociale vraagstuk op te lossen, dat thans alle edelmoedige zielen bezig houdt. Deze waarheid is zoo onbetwistbaar dat zij wel eens door vijanden van onzen godsdienst, in oogenblikken van rechtzinnigheid, erkend wordt.

De afschuwelijke aanslagen van Barcelona en Parijs hebben aan menigen godsdiensthaters dergelijke bekenenissen afgedwongen. Bij dezelfde gelegenheid herinnerde een Fransch blad de merkwaardige woorden, welke Victor Hugo door de sociale crisis van 1848 in den mond gelegd werden en waarheden bevatten, die van des te meer gewicht zijn, omdat zij door eenen vrijdenker in volle wetgevende Kamer van Frankrijk werden uitgesproken.

Wij laten de letterlijke vertaling dier woorden volgen, en wenschen niet beter dan dat onze liberalen en vrijdenkers het in dit punt mogen eens worden met hunnen vriend Victor Hugo, dien zij anders zoo hoog ophemelen.

„ Er is een ongeluk in onzen tijd, ik zou haast zeggen er is maar één ongeluk, 't is de strekking om *alles in dit leven te zoeken*. Met den mensch tot einde en doelwit het aardsche, stoffelijke leven voor te stellen, verzwaaert men alle ellenden door de ontkenning, die op het einde staat; *men voegt bij al de uitgestretheid der rampen nog den onverdragelijken last van den NIET*. En van hetgeen slechts het lijden was, 't is te zeggen, *de wet Gods*, maakt men *de wanhoop*, 't is te zeggen, *de wet der Hel*. Vandaar diepe maatschappelijke beroerten.

„ Zeker, ik ben van degenen, die willen, ik zal niet zeggen met rechtzinnigheid, het woord is te zwak, ik wil met eene onuitspreklijke drift en door alle mogelijke middelen in dit leven het lot verbeteren van hen, die lijden; maar de eerste verbetering is hun HOOP te geven. Hoezeer verminderen onze eindige smarten, wanneer zij met eene *oneindige hoop* vermengd zijn!

„ Ons aller plicht, wie wij ook zijn, wetgevers of bisschoppen, priesters of schrijvers, is al onze maatschappelijke kracht te verspreiden, rond te strooien, onder alle vormen te gebruiken om de ellende te bestrijden en uit te roeien, en terzelfder tijd *alle hoofden ten Hemel te doen verheffen, alle zielen te richten, alle verwachtingen te stieren tot een ander leven, waarin recht zal gedaan en waar recht zal gegeven worden*.

„ Zeggen wij het overal, niemand zal onrechtvaardig, niemand zal vruchteloos geleden hebben. De dood is eene herstelling.

„ De wet der stoffelijke wereld is het evenwicht, de wet der zedelijke wereld is de gerechtigheid. God (is 't begin en) 't einde van alles. Vergeten wij het niet en leeren wij het aan allen. *Er zou geene waardigheid in bestaan te leven, en 't zou zelfs de moeite niet waard zijn, indien wij GANSCH moesten sterven*. Wat den areid verlicht, wat het werk heiligt, wat den mensch sterk, goed, wijs, geduldig, welwillend, rechtvaardig, tegelijk nederig en groot, waardig van 't verstand, waardig van de vrijheid maakt, *'t is het gedurig vooruitzicht te hebben op eene betere wereld*, die ons tegenstraalt door de duisternissen van dit leven.

Deze woorden dagteekenen van over bijna eene halve eeuw; zij hebben evenwel niets van hunne actualiteit verloren, en in den mond van een man als Victor Hugo, zijn zij ongetwijfeld van dubbele beteekenis.

Ongeukkiglijk zijn de liberalen van onzen tijd, op weinige uitzonderingen na, tot zulke taal onbekwaam geworden. Alle middelen zijn hun integendeel goed om den godsdienst te bestrijden en het volk goddeloos te maken. Ja, wij zien hen veeleer met de afbrekers der maatschappij samenspannen dan eene behulpzame hand te reiken aan hen, die de samenleving van een dreigenden ondergang pogen te redden.

Liever socialist dan paapsch! is hunne leus.

Weg met de godsdiensthaters! weze het ordewoord van 't nieuwe kiezerskorps.

Lichtstralen.

Eenige dagbladschrijvers hebben verleden week het genoegen gehad een bezoek te mogen afleggen in de

lokalen van het Congoleesch gouvernement, in de Bredodestraat te Brussel, waar men hun de talrijke verzamelingen liet bewonderen, welke Congoland op de Tentoonstelling van Antwerpen zullen vertegenwoordigen.

Onze bevoorrechte confraters getuigen eenparig, dat de Congoleesche Afdeling allerbelangrijkst zal wezen, en te oordeelen naar het beknopt overzicht dat een hunner er ons van meedeelt, valt daar hoegenaamd niet aan te twijfelen, want daar zal me wat te zien zijn! Luister liever, 't is waarlijk de moeite waard.

Volgens het plan der Congoleesche tentoonstelling, dat te Brussel berust, zal men verschillende typen van woningen voorstellen, waar de inlanders, de echte bewoners, zullen werkzaam zijn. Een groote vijver omringt de inrichting; daar zullen de Congoleezen hunne behendigheid in 't zwemmen en varen laten zien.

Alles wat Congoland van verre of nabij raakt zal op de tentoonstelling te bewonderen zijn.

Onder andere zal men een model op 20 meters grootte geven van den eersten spoorweg in Congo, met de hoogten en de laagten van den grond.

Eene menigte voorwerpen zijn reeds bijeengebracht: spiesen, pijlen, sabels, daggen, schilden, bogen, schichten en andere wapens, welke de Congoleezen gebruiken, en die door hunnen vorm en hunne bewerking zeer opmerkenswaardig zijn.

De haarbos van eenen inlander zal te Antwerpen veel beziens hebben, al was 't maar om zijn gewicht, dat eenige kilo's bedraagt: de bewoner vlecht aan zijn eigen haar dat van de vijanden die hij verlaat.

Eene verzameling van 6 a 700 lanssen van verschillende vorm is vooral merkwaardig.

De manier van vuur te maken is ook zeer eigenaardig; de zwarten gebruiken daartoe heel zacht hout, dat zij met ander hout hevig wrijven of draaien.

Vermelden wij nog de muziektuigen, die zeer wonderbaar zijn, ofschoon de tonen voor onze ooren wat al te eentonig zijn. Een der Heeren, die de dagbladschrijvers ontvingen, vergastte deze laatste op eene aria die hij in de binnenlanden dikwijls had hooren zingen, en hen wel spelend maar toch eigenaardig voorkwam.

Vele der verzamelde voorwerpen, zooals halsbanden, speeltuigen, beeldjes, enz., dragen het kenmerk van een natuurlijk kunstgevoel, dat onder alle opzichten bewonderenswaardig is. De stoffen welke in Congo gesponnen

u meer dan een Ingenieur zal worden. Handel met hem in alle vertrouwen.

— Maar, Heer Ingenieur Fulton, vroeg Heer Sampermans, hoe is het toch mogelijk vandaag, pas na het telegram mijner zuster, al uit Amerika, in België, in Congo, in mijne woning te zijn?

— O, Heer, ik ben langer op reis. Na de wederkomst uwer vermaarde zuster van haar uitstapje in België, hebben wij in gezelschap van ondernemers de photographiën hier van Congo nagezien, en besloten dat ik er eene reis zou naartoe doen. Ik heb mij in Londen en in Antwerpen eenige dagen opgehouden. Ziehier overigens mijne volmachtiging van uwe zuster voor den aankoop der goederen en al wat kan voorkomen. Wij hebben besloten hier eenige nijverheden op te richten, en in geval wij met den Heer Tolbowski overeenkomen, dadelijk de hand aan het werk te slaan. Te Antwerpen kan ik zooveel werklieden bekomen als wij noodig hebben, dat kost mij maar een telegram.

Nu een Amerikaner zich de zaak onderwindt, zal alles wel zijn gang gaan. de Amerikaner telt geene erwtten, vangt geene vliegen en drijft geene slegken. Nog den dag zijner aankomst, de bouwplannen der bouwmeesters nagezien, het dorp in alle gewesten doorkruist, de verschillende soorten van aarde, welke de grond bevatte, onderschept, het getal boomen in de bosschen opgesomd, hunne handelswaarde berekend, het water der beek ontleed, den val of snelheid van den vliet bestatigd, en in den avond, te zamen met den Heer Pastoor, een bezoek aan den WelEd. Heer Tolbowski en zijne Dame gebracht.

Des anderendaags 's morgens, om tien ure voor middag, zou de Notaris op het kasteel zijn en de koop van alle onroerende goederen, het oud kasteel er in begrepen, voor notaris beschreven worden. Wat ook zoo gebeurde, en om twaalf ure van den volgenden dag waren Heer Pastoor

FEUILLETON VAN DE TRAM. 9

DE PIOETERS EN DE KAJOETERS

OF

BELGISCH CONGO

VANDAAG

DE GEMEENTE LUSTHOVE

OPGEDRAGEN

AAN ZIJNE MAJESTEIT LEOPOLD II

door ZAGEMANS (1).

IX.

Zekere kundige horlogemaker verkocht an den kapitein eener stoomboot een gouden zeeurwerk (montre marine); hij waarborgde schriftelijk hare juiste standhouding, en een uur na de kooper zijn gouden Zwitser in de test had, stond het meesterstuk zoo stil als een paal. De veer was onverwacht gesprongen.

Och, daar zijn zoovele veeren die springen in 't wat de menschen beramen. Dit telegram viel als eene bom bij de weduwe Hendrix in huis.

Sampermans, Pastoor, Congo (België).

Broeder,

Kan niet komen; veel zieken, Influenza. Ingenieur komt in mijne plaats. Later brief.

Dokteres AGNES.

(1) Eigendom des Schrijvers. — Verboden over te nemen.

Heer Sampermans slaakte een diepen zucht, en zei: En onze koop nu! Zou ons gansch plan zoo erbarmelijk in duigen vallen? Wat angevangen, wat begonnen, indien wij al de bouwstoffen van den Heer Tolbowski niet kunnen kopen. De jonge pastoor had schier den moed verloren en voelde zich een looden berg op den boezem.

Dat gaat altijd zoo met ondernemingen, welke de goddelijke Voorzienigheid eenen heerlijken uitslag voorbehoudt. Het oud mostaardzaadje van het Heilig Schrift! Wat is er in Sint-Truiden nederiger begonnen dan de *Sint-Jansbode* of de strijd tegen den brandewijn? Wat heeft minder waarde dan een oud verbruikt postzegeltje? En nu rijst er een katholiek dorp in het woeste Congoland op; eene beschavingsfakkel te midden der dichtste duisternis, de liefde tot den naaste onder menscheneters; en nu is de *Sint-Jansbode* verspreid de heele wereld door, in België, in Nederland, in Duitschland, in Frankrijk, in Denemarken, in Transvaal, Congo, Siberië, China, Mongolia en Italië.

Maar drie dagen later belt een groote Heer bij de weduwe Hendrix aan en vraagt, in slecht Fransch, om den Heer Pastoor Sampermans te spreken. — Na eerbiedige neiging, biedt hij den Heer Sampermans eenen brief aan.

God! roept deze uit, de hand mijner dierbare zuster uit New-York.

— Juist Eerw. Heer, was het antwoord.

— Gij staat toe, achtbare Heer, dat ik er kennis van neme?

— O ja, ik verlang niet beter, ik heb nog andere papieren Uwe Eerwaarde te bestellen.

Heer Sampermans brak den brief open en las:

Bemide Broeder,

Ik heb dadelijk voor de zaken gezorgd en de eer u, dierbare, den Heer Fulton, eenen der grootste Ingenieurs van New-York, te zenden, die later misschien voor mij en voor

gestolen voorwerp het Berchmanshuis vastgesteld

